

ressò mont-roigenc

LA NISSAGA DELS ROM (1): ORIGEN

Martí Rom

www.martirom.cat

20-08-2021

Vull agrair al Ferran Rom Clariana, Joaquim Boronat Rom, Mercè Boronat Rom, Joan Rom Sedó i Maite Romera Ballart¹, la seva col·laboració en la recerca sobre aquesta nissaga. També he d'esmentar l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT) i l'Arxiu Històric de Tarragona (AHT). En aquest darrer cas, vull citar la Isabel Companys que, molt amablement, m'ajudà en aquesta tasca. I, finalment, a l'Ajuntament de Vilanova d'Escornalbou² i, concretament, la Carmina Vivanco Nolla, administrativa de l'Ajuntament i casualment també, descendent dels Rom³.

Com ja he esmentat diverses vegades, és prou difícil d'obtenir informacions històriques de Mont-roig o dels seus habitants. Pràcticament no hi ha arxius anteriors a 1939. La barbàrie dels primers dies de la Guerra Civil va portar a cremar els arxius municipals i els de l'església. Això també va succeir en alguns altres pobles. Mentre que a d'altres enviaven, un cop a l'any, les informacions relatives als actes religiosos (batejos, casaments, defuncions...) al Bisbat de Tarragona. Mont-roig no ho va fer mai, per la qual cosa, aquells altres pobles on s'havien destruït els arxius van poder recuperar-los, però no al nostre poble⁴. Això du, entre d'altres coses, la impossibilitat d'indagar l'arbre genealògic d'algú. Més enllà de la memòria oral, sols ens queda la recerca en les actes notariaus; però aquestes, sols les feien les persones propietàries de cases o finques, o aquelles persones amb béns personals, als quals els calia fer testament.

Em vaig proposar, fa temps, intentar establir l'arbre genealògic dels meus ascendents Rom. Partia de les acurades informacions que m'havien passat els meus avis Francesc "Cisquet" Rom Serra⁵ i la seva esposa Dolors Ferratjes Tost (de "ca la Pobreta"). Sabia que el meu besavi Pere Rom Bondia havia nascut a Vilanova d'Escornalbou, va viure a Mont-roig i, després, a Barcelona. Per sort, l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT) té digitalitzats els fons documentals parroquials de cada poble⁶; un d'ells, Vilanova d'Escornalbou.

¹ Com veurem més endavant, la seva àvia paterna era la Josepa ("Pepita") Mestre Rom.

² El seu alcalde Sergi Ciurana em va oferir una total col·laboració.

³ També veurem més endavant que la seva àvia materna és la Joana Aragonès Rom.

⁴ "La crònica negra de la destrucció d'arxius a la demarcació de Tarragona" de Josep M. T. Grau Pujol i Manel Güell, publicat a la revista "Lligall" núm. 18 (Barcelona, 2001), a les pàg. 65-120. Diu que "l'arxiu municipal de Mont-roig del Camp, desgraciadament sí que presenta un panorama desolador, tret d'un document del 1637 no hi ha res anterior al 1939, ni acords, ni correspondència, ni cadastre, ni quintes, res de res... el parroquial també fou reduït a cendres...".

⁵ Autor dels llibres "El Centre Obrer de Mont-roig del Camp (1911-1925)" (Cossetània Edicions, 2003) i "Guspines (de la història de Mont-roig)" (Edicions Marré / Associació de Veïns Muntanya Roja, 2010).

⁶ <https://arxiuenlinia.ahat.cat/FonsDocumentals>

Quan tenia més o menys endreçat el meu arbre genealògic, vaig pensar que calia ampliar aquestes informacions amb les d'altres Rom de Mont-roig. A més sabia, per informacions orals del meu avi, del llunyà parentiu amb alguns d'aquests.

LES BRANQUES DELS ROM DE MONT-ROIG

Encara hi ha a Mont-roig dues branques dels Rom: els de l'avinguda de Reus número 5 i els seus parents del carrer del Bisbe Macià núm. 21 (emparentats amb "cal Sedó"); aquests, els he anomenat els Rom comerciants. I la branca del Benet i Ferran Rom, dels Rom de cal "Nacra" (que veurem més endavant que estan emparentats amb els Rom del carrer de Sant Antoni). Fins al 1926, més o menys, també hi havia els, que jo anomeno, Rom "fusters", de la plaça del Mercat (actual plaça Gaietà Ivern). Aquests vivien i tenien el taller de fusteria a l'actual carrer de Josep Maria Gran Cirera núm. 6. Són els meus ascendents.

El meu avi "Cisquet", Francesc Rom Serra, deia que la nostra branca érem parents llunyans dels Rom de cal "Nacra" que, quan de petit es trobada pel carrer alguna dona gran de "cal Nacra", li deien que era una tia seva. Així doncs, aquestes dues branques deuen procedir de Vilanova d'Escornalbou. Una branca paral·lela a l'origen d'aquests Rom de cal "Nacra", és la que acaba en l'àvia de la Maite Romera, Josepa "Pepita" Mestre Rom, els Rom del carrer de Sant Antoni. L'avi mai va comentar cap parentiu amb els Rom comerciants.

Vilanova d'Escornalbou

L' ORIGEN DELS ROM A VILANOVA D'ESCORNALBOU

Una laboriosa recerca em va permetre trobar el que, previsiblement, crec que seria un primer Rom a les nostres contrades: Bartomeu Rom Ramis⁷ de Sancelles⁸ (Mallorca). Segons fons de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT)⁹, el 8 de setembre de 1720 es va casar amb Magdalena Toda Borràs (1686-1770)¹⁰. Els pares del mallorquí eren: Llorenç Rom i Francina Ramis. Anteriorment al seu casament, el 1720, vivia a Mont-roig. Deuria haver arribat uns anys abans, potser al final de la “Guerra de Successió espanyola” (1701-1714). Aquesta guerra encara va durar uns anys més al Camp de Tarragona, per les hostilitats del coronel Pere Joan Barceló Anguera, dit Carrasquet, contra els partidaris dels Borbons.

Al casar-se, s'establí a Vilanova d'Escornalbou. També sabem una cosa important, era moliner. Aquest Bartomeu Rom moriria el 1758. He pogut consultar el seu testament¹¹. El va fer el 4 d'agost de 1748. Entre d'altres coses, diu que el seu pare, Llorenç Rom, també era moliner.

És curiós com Jaume I inicia la conquesta de Mallorca, el 5 de setembre de 1229, amb una expedició que surt de Salou, Cambrils i Tarragona i, uns 500 anys després, potser un descendent d'aquells expedicionaris o dels que hi anirien a continuació per repoblar les illes, torna al Baix Camp, i més concretament, a Mont-roig. És possible que aquestes contrades, Mont-roig i Vilanova d'Escornalbou, fossin els orígens d'aquest cognom. Com veurem, amb Cambrils, seran on hi haurà més persones que es diuen Rom¹². Aleshores, aquells Rom de Mallorca segurament mantenien algun contacte amb els possibles seus ascendents Rom del Camp de Tarragona. Aleshores, seria lògic que aquell Bartomeu Rom anés a Mont-roig. He trobat una informació d'algun Rom anterior al segle XVIII. El llibre “Tarragona: una passejada pel terme, una retrobada amb la gent. Onomàstica tarragonina amb anotacions multidisciplinàries”¹³ esmenta “la viuda Rom” el 1553¹⁴. Per ara, no he aconseguit més informacions d'algun Rom, anteriors del Camp de Tarragona.

A més d'en Bartomeu Rom, va venir el seu germà Llorenç; que també era moliner. Eren d'una família de moliners: com a mínim el pare (que es queda a Sancelles, Mallorca) i els dos fills que venen a Mont-roig¹⁵. El poble de Sancelles, d'on procedien Bartomeu i Llorenç Rom Ramis, està al centre de l'illa, el dit “Pla de Mallorca”. Històricament, era ric en activitat agrícola, principalment el vi; però aquella maleïda fil·loxera de finals del segle XIX va dur un procés de despoblament. El 1900 tenia 3.260 habitants i va caure a

⁷ Del segon cognom “Ramis” no n'estic del tot segur.

⁸ El nom oficial es Sancelles, en català Sancelles.

⁹ “Llibre de Matrimonis (13-09-1644 a 31-12-1773)”.

¹⁰ Els seus pares eren: Mateu Toda i Engràcia Roca.

¹¹ Aquest document no està digitalitzat. S'ha de consultar a la seu de l'AHAT.

¹² Lògicament fruit de l'emigració, també n'hi haurà a Barcelona i a d'altres indrets.

¹³ De M. Teresa Muntanya Martí i Francesc Escatllar Torrent (Ajuntament de Tarragona, 2007).

¹⁴ A la pàg. 176. La referència és el Fogatge Reial Patrimoni del 1553, volum 2597 / 210 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

¹⁵ No he aconseguit informacions sobre la família que es va quedar a Mallorca. És possible que tinguessin altres germans. Potser que hi hagi actualment algun descendent; però com veurem més endavant, no poden ser més de quatre.

1.624 el 1960; després, l'activitat turística l'ha fet recuperar població fins als 3.195 de 2018. Són característics els seus molins de vent.

En el llibre “Llinatges catalans”, de Francesc de Borja Moll (Editorial Moll, Col·lecció Raixa, 1959) s'esmenta que antigament a Sancelles hi havia la nissaga dels Arrom, deriva de l'àrab AR-ROM, que significava “*el Cristià*”. A les “I Jornades d'Estudis locals de Sancelles” (2018), quan s'esmenta les persones que pagaven el delme del vi (pàg. 89), s'hi diu que el 1400 hi havia un Pere Rom, el 1403 un Benet Arrom i el 1405 un Bernat Arrom. Lògicament, aquest Rom deuria procedir d'algun dels repobladors conseqüència de la conquesta de Mallorca. Aquell Arrom deuria ser algú que va adquirir aquest cognom a Mallorca i que possiblement derivaria, en alguns casos, en Rom.

En el web del cercador de topònims de Mallorca¹⁶, si consultem per Rom, ens diu que hi ha 6 topònims. Alguns corresponen al mateix indret: Can Rom Barretina, Molí de Can Rom Barretina, Sa Sínia de Can Rom i Era de Can Rom. Tots del municipi de Costitx. Fins al 1855 aquesta contrada pertanyia a Sancelles. A més, trobem: Can Rom a Inca i Can Rom a Sóller. És possible que aquell “Molí de Can Rom Barretina” fos d'aquells Rom moliners.

En el “Diccionari català-valencià-balear (Institut d'Estudis Catalans)” de Francesc de Borja Moll, l'entrada Rom té 5 acepcions. La primera és el licor que s'obté de la canya de sucre, la segona és el peix, la tercera és una cosa mancada de punta (“*roma*”), la quarta cita la “Vall del Rom” al Vallespir¹⁷. La darrera esmenta que és un llinatge establert a Barcelona, Montbrió, El Perelló, Reus i Vilanova d'Escornalbou, i remet a “Arrom”. Si accedim a aquesta entrada ens diu que és un llinatge existent a Barcelona, Vilanova de Sau, Maó i, principalment, a Mallorca (Alaró, Artà, Capdepera, Costitx, Manacor, Marratxí, Palma, Puigpunyent, Sa Pobla...).

L'I.N.E. (Instituto Nacional de Estadística)¹⁸, a la pàgina “*Cuantos se llaman*”¹⁹, ens visualitza un mapa de províncies indicant per intensitat de color segons les diferents quantitats de persones amb un determinat cognom. Per Rom trobem que, com a primer cognom, n'hi ha 231 a Espanya. Si consultem pel segon cognom trobem que n'hi ha 157. En total són 388 persones.

També podem fer la cerca per províncies²⁰. Primer és Tarragona amb 101 del primer cognom i 71 del segon, total 172. Després venen Barcelona (37 / 37 / 74), Girona (19 / 22 / 41), Alacant (35 / 0 / 35), València (10 / 19 / 29), Múrcia (7 / 0 / 7) i Lleó (7 / 0 / 7). No surten les províncies amb menys de 5 persones. La suma d'aquestes províncies dóna: 216 de primer i 149 de segon. Com sabem que el total a Espanya eren 231 i 157, això vol dir que n'hi ha 15 de primer i 8 de segon escampats per la resta de províncies. Algun podria ser de Lleida. Vull remarcar que, a hores d'ara, a Mallorca, possible origen dels Rom de Vilanova d'Escornalbou i d'altres pobles del Baix Camp, n'hi

¹⁶ <https://notib.recerca.iec.cat/cercador-de-toponims/>

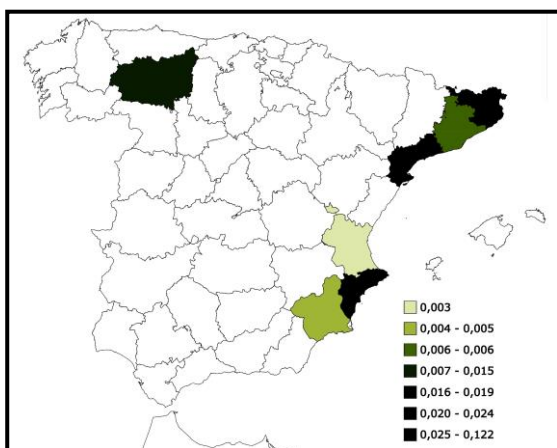
¹⁷ Riu Rom: “*Riu del Rosselló, afluent, per la dreta, del Tec. Neix a la serra de l'Albera, al vessant occidental del puig dels Tres Termes, transcorre sota el coll del Pertús, per la Clusa i Sant Martí de Fonollà i s'uneix al seu col·lector al Voló. La seva vall és el pas natural, des de l'època romana, de les comunicacions entre Barcelona i el Rosselló*” (Web “*enciclopèdia.cat*”: <https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0056578.xml>)

¹⁸ Dades del padró del 2019.

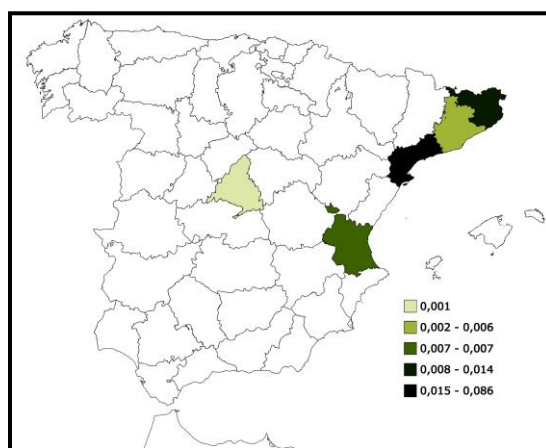
¹⁹ <https://www.ine.es/widgets/nombApell/index.shtml>

²⁰ <https://www.ine.es/apellidos/formGeneralresult.do?vista=1>

deuen quedar menys de 5 persones. Doncs no hi consta. Un d'ells és el Joaquim Boronat Rom i algun possible descendent d'aquell Llorenç Rom (pare del moliner de Vilanova d'Escornalbou, Bartomeu Rom).

Rom de primer cognom

Rom de segon cognom

Retornem a Vilanova d'Escornalbou. El “Diccionario Geográfico Universal. Tomo VI” (Imprenta José Torner de Barcelona, 1832) explicava que “*su terreno, aunque comprende más bosques que tierra cultivada, produce trigo, cebada, centeno, vino, avellanas, algarrobas y bellotas. Industria: algunas colmenas, dedicándose además los habitantes a la cría de ganado lanar, cabrío, de cerda y vacuno...*”. En l'excel·lent llibre “Notes històriques de Vilanova d'Escornalbou” de Carles Maristany Tió (Ajuntament de Vilanova d'Escornalbou, 2015) hi trobem informació amb més detall: “*El paisatge agrari... deuria ser molt semblant al de la resta de termes del peu de l'arc muntanyós que delimiten la plana quaternària del Camp de Tarragona, on predominaven les terres de pa²¹, la vinya i l'oliver, junt amb els erms, botjars i boscos...*” (pàg. 129). “*Hom es dedicava a la producció de mel... A més de la gent que deuria tenir un parell d'arnes per obtenir la mel que consumia a casa, hi havia qui feia de la mel una veritable indústria...*” (pàg. 131). “*Al començament del segle XVIII, la vinya ja s'havia imposat com a conreu hegemònic en la majoria de termes del Camp de Tarragona...*” (pàg. 136).

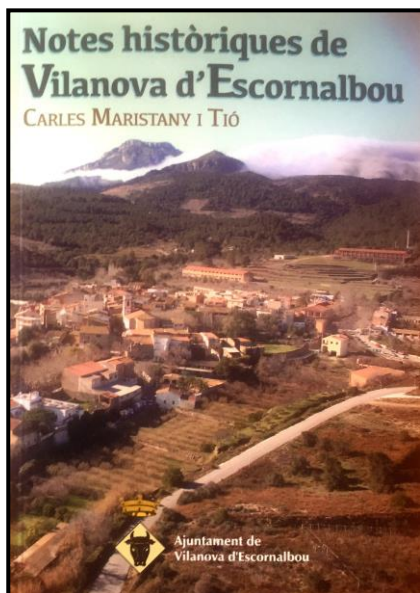
Durant el segle XVIII, com la resta de pobles del Camp de Tarragona, Vilanova experimenta un important creixement demogràfic. El 1787 tenia 515 habitants, el 1842 eren 588, el 1900: 805, el 1970: 522, el 2000: 449, el 2010: 573 i el 2020: 565 (gairebé els mateixos que uns 180 anys enrere)²². L'evolució demogràfica de l'Arbocet és, 1665: 42 habitants, 1719: 53, 1787: 99, 1830: 36. El 1846²³ l'Arbocet queda annexat a Vilanova, aleshores algunes persones que hi vivien i hi tenien terres marxen a viure a Mont-roig. Segons comenta Carles Maristany Tió, curiosament a Vilanova sempre li han dit l'Arboç mentre que a Mont-roig és l'Arbocet.

²¹ Conreus de cereals i lleguminoses.

²² Mont-roig el 1787 ja tenia 2.000 habitants, el 1857 eren 2.423, el 1900: 2.669, el 1970: 3.678, el 2000: 6.683, el 2010: 12.193 i el 2020: 12.460.

²³ El “Boletín Oficial de la provincia de Tarragona” del 29 d'agost de 1846 hi ha la supressió de l'Ajuntament de l'Arbocet, que passa a dependre de Vilanova d'Escornalbou.

Hem vist com el mallorquí Bartomeu Rom era moliner, que es va casar el 1720 i que anteriorment vivia a Mont-roig, on deuria haver arribat uns anys abans. No he pogut esbrinar si primer va treballar en un molí de Mont-roig i després, al casar-se, ho feu en un de Vilanova; o sempre va estar en el mateix.

He cercat informació en aquell excel·lent llibre “Notes històriques de Vilanova d’Escornalbou” de Carles Maristany Tió²⁴. L’apartat “Els molins fariners” (pàg. 82) comença dient: *“L’orografia muntanyosa de la major part de les terres... malgrat que el règim de pluges no fos molt elevat, facilitava l’aprofitament de les aigües que s’escolaven per les rieres i els barrancs. Nombroses recloses i sèquies les embassaven i conduïen per regar, però també per moure els molons fariners... On no tenien aigua, havien de moure les rodes a tracció de sang... Una altra opció era la construcció de molins de vent. A la primeria del XVIII, consta un d’aquests ginys al terme de Mont-roig, prop de la partida de la Costa²⁵... Al terme de Vilanova, al segle XVII, hi havia diversos molins fariners... Els més allunyats de la vila eren a la vora del barranc de Rifà... El*

canonge Antoni de Castro... concedí a Jaume Escoda²⁶, pagès de Mont-roig, i als seus, l’aigua que baixava pel torrent de Rifà, perquè pogués edificar un molí fariner... Nou anys més tard, el 4 de setembre de 1586, sembla que del molí se n’havien fet dues parts, una seguia en mans de Jaume Escoda i de l’altra n’era propietari Joan Jordi, moliner de Mont-roig... Al segle XVII, a Rifà hi havia un molí propietat de Francesc Borrull²⁷, pagès de Mont-roig... L’any 1745, consta també a Rifà, a la dreta i al costat mateix del barranc, un molí propietat de Joan Vallès, moliner de Mont-roig. Estava dotat de dues moles, una per al blat i l’altra per a l’arròs²⁸... També a mitjan segle XVIII... Guillem de Fontcuberta²⁹, pagès de Mont-roig, tenia un molí fariner al terme de Vilanova, partida de Rifà... Tot fa suposar que els tres molins eren el mateix, que havia anat canviat de propietari... El cadastre de l’any 1778... Tomàs Borràs³⁰, veí de Mont-roig, era propietari... (del mateix) molí dit de Borrull... No és probable que els veïns de

²⁴ Ajuntament de Vilanova d’Escornalbou, 2015.

²⁵ Deu ser els Costers Rojals, o també dit els Costers. “Partida de terra situada a la part meridional del barranc de Rifà, que agafa l’ala oriental de la serra de la Pedrera...”, del llibre “Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedà (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), pàg. 220.

²⁶ Surt citat un Jaume Escoda “de la plaça, majoral que fou de l’hospital l’any 1626...” en el llibre “Notícies històriques de Mont-roig del Camp” de Baptista Nogués (“Quaderns de la Pixerota”, 2017), pàg. 82.

²⁷ En el llibre “Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedà (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), a la pàg. 168, també s’esmenta aquest “Molí d’en Borrull”.

²⁸ Vegeu el text “El conreu de l’arròs a Mont-roig. Els aiguamolls dels Prats” del llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 515.

²⁹ En el llibre “Notícies històriques de Mont-roig del Camp”, de Baptista Nogués (“Quaderns de la Pixerota”, 2017), pàg. 48, s’hi diu que Guillem de Fontcuberta era conseller de L’Ajuntament de Mont-roig el 1717. Aquesta era una nissaga molt rellevant a Mont-roig, potser la més important del poble. Un dels seus descendents, ja en decadència, va vendre la finca del “Mas del Tita” (anys 1883 i 1885) a Josep Vidiella Ferratges. Vegeu el text “Mas del Tita” publicat el 5 de febrer de 2020 a “**Ressò mont-roigenc**”.

³⁰ Deuria ser descendent d’aquell Francesc Borrull, citat abans.

Vilanova anessin a moldre a Rifà, a causa de la distància i de l'orografia, ja que si no es pujava i baixava el Coll Roig, s'havia d'anar a donar la volta pel camí de la Mare de Déu de la Roca, per salvar la muntanya de l'Areny. El molí servia sobretot als veïns de Mont-roig...”.

Així tenim que hi havia tres molins a Rifà³¹, en el terme de Vilanova, però a tocar del de Mont-roig. A més, els seus propietaris hem vist que sempre eren de Mont-roig. Crec que els germans Bartomeu i Llorenç Rom deurien treballar, en alguna època en un d'aquests molins. És possible que ja ho fessin des d'un inici quan van venir a viure a Mont-roig, doncs aquests molins de Rifà estan més a prop de Mont-roig que de Vilanova i, a més, des d'aquest darrer poble tenien més difícil accés.

Ramon Violant i Simorra ens detalla que per posar en moviment tot el mecanisme del molí *“la majoria..., per no dir tots, tenien l'aigua estancada en una bassa... conduïda per una sèquia que la prenia del corrent fluvial... Del fons de la bassa eixia una canal*

molt inclinada que llançava el raig brunzent d'aigua damunt del rodet i l'empenyia endavant per fer-lo rodar, la tancaven o l'aviaven per mitjà d'una comporta que estiraven des de dalt, al costat del dipòsit... (hi havia una altra) comporta que s'estirava de dins del molí, tancava i obria, més o menys, la sortida de la canal, per tal de graduar la velocitat de la mola... La farina eixia de la part del davant... per un forat que donava damunt d'una caixa, antigament, o bé directament al sac, penjat a sota per mitjà d'un cercol i unes pinces de ferro, modernament...”. Hi afegeix que *“tots aquest molins han anat desapareixent dels nostres rius i barrancs, absorbits per les grans farineres modernes, de cilindres... s'iniciaren a Reus, l'any 1817... un molí fariner mogut per la pressió del vapor...”.* *“A principi del present segle (segle XX) encara existia a Reus una importantíssima indústria farinera... La ciutat del Camp era receptora de gran part dels blats d'Aragó...”*³².

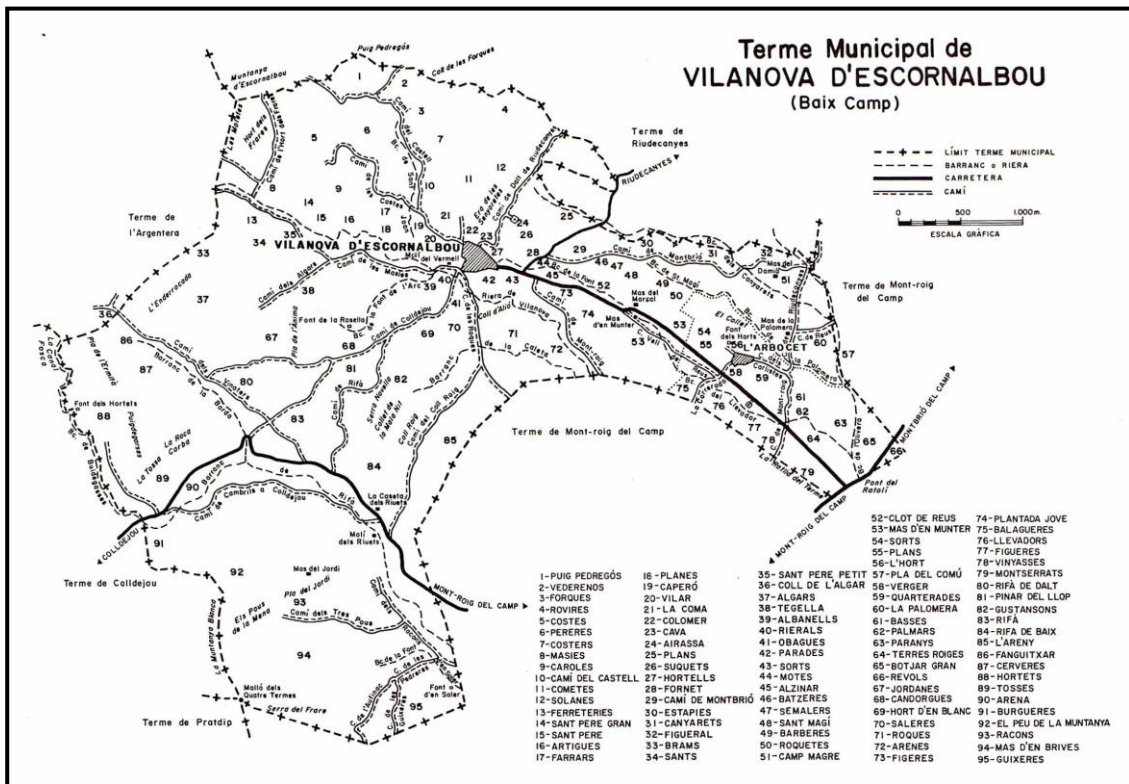
Molí dels Riuets (a Rifà)

Carles Maristany ens continua explicant: *“A la riera de Vilanova, a la segona meitat del segle XVII, hi havia dos molins de propietat o explotació particular... Consten com “los*

³¹ “El barranc de Rifà es forma a la partió dels termes de Vilanova i Coldejou... forma una àmplia vall entre la muntanya Blanca i l'Areny, tot deixant a la seva dreta la partida dels Racons o del Mas del Brives i a l'esquerra la de Rifà, i voreja la Serra de les Pedreres quan entra al terme de Mont-roig...”. “Guia de Vilanova d'Escornalbou” de Carles Maristany Tió (Els llibres de la medusa / Diputació de Tarragona, 1997), pàg. 11 i 12.

³² “Etnografia de Reus i la seva comarca (El Camp, La Conca de Barberà, El Priorat)” de Ramon Violant i Simorra. Publicat originàriament el 1955 i novament el 1990 per Editorial Alta Fulla, pàg. 402, 403 i 404

molinos d'en Savall”... El molí més important per als habitants de Vilanova era l’anomenat molí de la Vila. Era a la riba esquerra de la riera, aigües amunt de la població, a escassa distància... Era de propietat comunal... L’exploració era cedida mitjançant pública subhasta... El 1627, Bertomeu Bargalló, moliner de Mont-roig, habitant de Vilanova, donà 10 lliures per l’arrendament... Entre els anys 1763 i 1765, s’emprèn una important renovació del molí fariner i es compren dues moles noves a Barcelona... Els molers barcelonins aprofitaven la pedra de Montjuïc, molt bona per la seva duresa i perquè no perdia rugositat amb l’ús... El 1823... a partir d’aquest moment l’interès de possibles arrendataris decreix ostensiblement... la inestabilitat i la inseguretats causades per les revoltes polítiques i els canvis en la conjuntura econòmica hi tingueren molt a veure...”

Anem a iniciar la descripció de l'arbre genealògic d'aquests germans mallorquins Rom³³. Comencem per Bartomeu Rom. Aquest es va casar amb Magdalena Toda Borràs i, des d'aleshores, vivia a Vilanova. Van tenir 8 fills: Llorenç, Mateu, Joan, Maria Rosa³⁴, Josepa, Francisca³⁵, Guillem i Josep Rom Toda. Bartomeu Rom³⁶, en el seu testament, diu que l'hereu és el seu fill Llorenç Rom Toda. Deixa 30 lliures a les seves filles Maria Rosa, Josepa i Francisca. També esmenta els seus fills Mateu, Joan i Josep; no ho fa amb Guillem, potser deuria haver mort. Resseguint els llibres de batejos de Vilanova fa feradat la quantitat de nous nascuts morts o que moren als pocs mesos.

³³ L'arbre genealògic dels Rom l'he aconseguit mitjançant els registres de Baptismes, matrimonis i Òbits de la parròquia de Vilanova d'Escornalbou que estan digitalitzats a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT). Vegeu: <https://arxiuenlinia.ahat.cat/FonsDocumentals>

³⁴ Maria Rosa es va casar amb Josep Pantinat.

³⁵ Francisca Rom Toda es va casar amb Josep Cabrer.

³⁶ En aquella època escrivien "Barthomeu".

Aquest hereu, Llorenç Rom Toda es va casar amb Teresa Pomés Llaberia³⁷ i van tenir els següents fills: Mateu, Miquel, Teresa³⁸ i Josep Rom Pomés. Aquest darrer era “moliner de la raval dels horts”³⁹, a Vilanova d’Escornalbou. Es va casar amb Paula Tost (els seus pares eren: Mateu Tost i Engràcia Anguera) i van tenir els fills: Mateu, Josepa, Antonia⁴⁰, Maria i Teresa Rom Tost.

En el testament de Llorenç Rom Toda, del 17 d’octubre de 1805⁴¹, s’esmenta que està allitat “*de malaltia corporal de la qual temo morir*”. Continua: “*Vull que mos deutes sian pagats y las meves injurias restituidas aquells o aquelles que lilegitimament constaran... Vull que sem sian fets los Actes Funerals de enterro, Novena y Cap de any ab asistencia de quatre sacerdots junt ab lo parroco y vull que sels sia donada la limosna acostumada...*”. Finalment, diu que l’hereu és el seu fill Mateu Rom Pomés⁴².

Aquest hereu Mateu Rom Pomés, es va casar amb Gertrudis Anglada (de Riudecols) i van tenir com a fills a: Mateu, Pere, Josep, Teresa, Llorens i Joan Rom Anglada. En el seu testament, del 1810⁴³, fa hereu a Mateu Rom Anglada⁴⁴. El testament de la seva muller, Gertrudis Anglada Juncosa, del 17 de juny de 1821⁴⁵, diu que deixa 40 lliures als seus fills Pere i Josep Rom Anglada, unes “*faldilles de seda florejadés*” a la seva nora Maria Fraga i unes altres a la seva neta Maria (Rom Fraga).

³⁷ Els seus pares eren: Josep Pomés, espadenyer, i Francisca Llaberia.

³⁸ Teresa Rom Pomés es va casar amb Joan Sangenis.

³⁹ Ho esmenta en el baptisme de la seva filla Antònia. “Llibre de Baptismes (12-01-1779 a 26-01-1852), pàgina del llibre digital núm. 135.

⁴⁰ Va morir en el mateix any que va néixer (1812). Això també va passar amb altres tres fills: Gertrudis (1804), Magina (1817) i Josep (1818). En endavant no esmentaré els fills que moren prematurament.

⁴¹ Aquest document no està digitalitzat. S’ha de consultar a la seu de l’AHAT.

⁴² En aquella època escrivien “Matheu”.

⁴³ Aquest document no està digitalitzat. S’ha de consultar a la seu de l’AHAT.

⁴⁴ Mateu Rom Anglada es va casar, el 1814 en primeres núpcies, amb Maria Fraga i van tenir 4 fills: Antoni, Jaume, Maria i Mateu Rom Fraga. Segons fons de l’Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT), va fer testament el 20 de març de 1842⁴⁴. Deixa d’hereu l’Antoni Rom Fraga, deixant 30 lliures al Jaume i la Maria. No esmenta el Mateu que, possiblement, ja havia mort. Mateu Rom Anglada es va casar, el 1829, en segones núpcies amb Paula Aragonès. No he trobat descendència.

El Jaume Rom Fraga es va casar amb Maria Cervera (de la Torre de Fontaubella) i tingueren dos fills: Maria i Jaume Rom Cervera. En aquests casos, com ja he esmentat abans, no cito els fills morts al néixer o al cap d’un any. La Maria Rom Cervera es va casar amb Jaume Anguera Cabré i van tenir 6 fills: Joan, Antònia, Àngela, Flora, Emília i Dolors Anguera Rom.

La Maria Rom Fraga, filla de Mateu Rom Anglada i Maria Fraga, es va casar amb Antoni Boronat (fill de Joan Boronat i Maria Fraga). Les dues consogres es diuen “Maria Fraga”!! i van tenir 3 fills: Joan, Maria i Miquel Boronat Rom.

Finalment l’hereu, Antoni Rom Fraga es va casar, en primeres núpcies, amb Francisca Cabré Saló (no he trobat descendència) i, en segones, amb Francisca Calafell Balcells. Van tenir 5 fills: Joan, Josep, Maria, Magdalena i Jaume Rom Calafell. La Magdalena Rom Calafell es va casar amb Josep Escoda i van tenir el Josep, la Maria, la Carme i el Joaquim Escoda Rom.

Aquest darrer, Joaquim Escoda Rom, el trobem citat com l’enginyer que havia estat a Mont-roig fent els estudis previs del projecte de construcció de la línia del “*ferro-carril directo de Madrid a Barcelona*” (1881), que de Madrid es dirigia a Casp, creuava l’Ebre a Garcia i s’adreçava cap a Mont-roig i Reus. El diari tarragoní “La Opinió”, del 25 de juliol de 1884, publicava una àmplia notícia i deia que Joaquim Escoda Rom estava relacionat des de la seva joventut amb Mont-roig. Vegeu el text “Mont-roig: geografies, camins i viatgers (7). Més ferrocarril” del llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 495.

⁴⁵ Aquest document no està digitalitzat. S’ha de consultar a la seu de l’AHAT.

Un altre dels fills, Pere Rom Anglada es va casar amb Teresa Llorens Fraga i van tenir a: Antònia i Paula Rom Llorens. Aquesta última, Paula Rom Llorens es va casar amb Esteve Medico i van tenir a: Josep, Joan, Francesc, Dolors i Maria Medico Rom.

Maria Medico Rom es va casar amb Salvador Baiges Crusat⁴⁶ i van tenir 3 fills: Salvador, Josep i Maria Baiges Medico. Aquesta Maria Baiges Medico es va casar amb el mont-roigenc Joan Torredadell Serra i van tenir com a fill Santiago Torredadell Baiges (alcalde de Mont-roig del 1999 al 2001), que es va casar amb Lina Munté Anguera i van tenir dos fills: Santiago i Mireia Torredadell Munté.

Anem enrere, un altre fill del mallorquí Bartomeu Rom és Josep Rom Toda, un ascendent de la meva branca. Era fuster. Veurem, més endavant, com a la seva descendència sempre hi haurà un fuster, fins gairebé arribar als nostres dies. Per això, els anomeno els Rom fusters. Aquest Josep Rom Toda es va casar, el 7 de juny de 1767, amb Francisca Bargalló Pradell, i van tenir 9 fills: Maria⁴⁷, Paula⁴⁸, Joan, Pere, Ramon, Josepa, Rosa, Magdalena i Josep Rom Bargalló. Aquest últim, Josep Rom Bargalló, (1770-1837), també fuster; és un ascendent de la meva branca⁴⁹.

“Molí de Reus” (Constantí)

He trobat els capítols matrimonials de Josep Rom Toda i Francisca Bargalló Pradell, són del 5 d’abril de 1777⁵⁰. S’esmenta que el pare del marit era, el ja difunt Bartomeu Rom Ramis (haviem vist que va morir el 1758). També que els pares de la seva esposa eren Joan Bargalló i Caterina Pradell, que vivien a l’Arboç (l’Arbocet) i que una de les dues finques que cedeixen a la seva filla es troba a la partida de les Roques de Mont-roig. El marit, Josep Rom Toda, pagarà la legítima a la seva mare Magdalena Toda Borràs i al seu germà Llorenç Rom Toda. I diu que compartirà amb la seva esposa la “*casa closa de parets, situada en dita Vila de Vilanova, y detrás de la Iglesia*”. Aquesta casa és doncs la referència més llunyana del que seria la casa pairal dels Rom de Vilanova.

Un altre dels fills d’aquest matrimoni, Josep Rom Toda i Francisca Bargalló Pradell, era Ramon Rom Bargalló, que seria també moliner com el seu avi, el mallorquí Bartomeu Rom Ramis. Tindrà un molí de farina a Centelles (Constantí, Tarragona); el conegut com “molí de Reus”⁵¹. Curiosament, el seu avi era de Sencelles (Mallorca). Es casaria

⁴⁶ Informació de l’arbre genealògic que m’ha permès consultar el Ferran Rom Clariana, de cal Nacra.

⁴⁷ Maria Rom Bargalló es va casar, en primeres núpcies, amb Pere Munté Peirí i van tenir: Paula i Joana Munté Rom. En segones núpcies, es va casar amb Josep Cases.

⁴⁸ Paula Rom Bargalló es va casar amb Joan B. Jordi Bargalló i van tenir: Francisca i Josep Jordi Rom

⁴⁹ Curiosament, cinc generacions després trobarem un Francesc Rom Bargalló (amb els mateixos nom i cognoms).

⁵⁰ “Capitulaciones matrimoniales y testamentos” del 1765 a 1779 (2a part) del notari Joan Porxes Siqués. Vegeu:

<https://www.familysearch.org/search/catalog/2509788?availability=Family%20History%20Library>

⁵¹ “Paperers i altres oficis no agraris de Constantí: especialització i mobilitat geogràfica (1705-1814)” de Josep M. Grau i Pujol (Estudis de Constantí núm. 34, 2018), pàg. 77.

amb Magdalena Muntaner, de Falset. Hem vist anteriorment com el seu cosí Josep Rom Pomés (fill de Llorenç Rom Toda) era “moliner de la raval dels horts”, a Vilanova d’Escornalbou. L’avi d’aquests dos era el moliner mallorquí Bartomeu Rom Ramis. Carles Maristany diu: “Sembla que hi havia una espècie de complicitat o d’unitat d’interessos entre els moliners de diferents poblacions, ben justificat perquè la feina de moliner requeria un bon coneixement de l’ofici, de manera que sovint passava de pares a fills...”⁵².

Josep Rom Bargalló, aquell ascendent de la meva branca, es va casar, el 29 de juliol de 1792, en primeres núpcies, amb Raimunda Nolla Torner⁵³, i van tenir 7 fills: Maria, Teresa, Andreu, Francisca⁵⁴, Ramon⁵⁵, Josep⁵⁶ i Joan Rom Nolla. Els tres últims eren fusters. El Joan Rom Nolla (1793-1866) també és un ascendent de la meva branca.

El mateix Josep Rom Bargalló es va casar, en segones núpcies (el 17 de febrer de 1812), amb Maria Nolla Anguera⁵⁷, i van tenir 6 fills: Benet, Hipòlit, Maria, Raimunda⁵⁸, Ramon i l’hereu Joan Rom Nolla⁵⁹.

Com que les dues esposes de Josep Rom Bargalló es deien de primer cognom Nolla (Raimunda Nolla Torner i Maria Nolla Anguera), tots els 12 fills de Josep Rom Bargalló es deien “Rom Nolla”. Amb la particularitat que hi ha tres noms complets repetits: Maria Rom Nolla⁶⁰, Ramon Rom Nolla i Joan Rom Nolla (aquest l’últim és un avantpassat meu). Per acabar-ho d’enredar, havíem vist com la segona esposa, Maria Nolla Anguera, era vídua d’Esteve Tegell, amb qui havia tingut 2 filles: Maria i Gertrudis Tegell Nolla, que hem vist que es van casar amb dos germans: la Maria amb Josep Rom Nolla i la Gertrudis amb Joan Rom Nolla.

⁵² Llibre “Notes històriques de Vilanova d’Escornalbou” de Carles Maristany Tió (Ajuntament de Vilanova d’Escornalbou, 2015), apartat “Els molins fariners” (pàg. 86).

⁵³ Els seus pares eren: Joan Nolla i Francisca Torner.

⁵⁴ Francisca Rom Nolla es va casar amb Josep Savall

⁵⁵ Ramon Rom Nolla es va casar amb Maria Duran Aragonès i van tenir a: Josep, Antoni, Ramon i Maria Rom Duran

⁵⁶ Josep Rom Nolla es va casar amb Maria Tegell Nolla (filla del primer matrimoni de Maria Nolla Anguera i Esteve Tegell). Els pares de Maria Nolla Anguera eren: Pere Nolla i Gertrudis Anguera. Però com que aquesta Maria Nolla Anguera es va casar en segones núpcies amb Josep Rom Bargalló, el pare (en primeres núpcies amb Raimunda Nolla Torner) de Josep Rom Nolla, així resulta que aquest i la seva muller Maria Tegell Nolla eren una mena de germanastres. Van tenir a: Josep, Rosa, Raimunda i Benet Rom Tegell.

Josep Rom Nolla en el seu testament del 22 d’abril de 1839, nomena hereu a Benet Rom Tegell i dona 200 lliures a la seva filla Raimunda. No esmenta ni al Josep ni a la Rosa; potser deuen haver mort.

El testament de la seva esposa, Maria Tegell Nolla, de l’1 de maig de 1840, reafirma que l’hereu és el seu fill Benet Rom Tegell. Afegeix que si faltessin els seus fills, l’hereu seria el seu net Benet Rom Crusat.

Raimunda Rom Tegell es va casar amb Ramon Cabré i van tenir 4 fills: Ramon, Anton, Francesc i Roser Cabré Rom. L’altre germà, Benet Rom Tegell es va casar amb Tomasa Crusat Cabré i van tenir a: Benet, Maria i Concepció Rom Crusat. Aquesta última, Concepció Rom Crusat es va casar amb Josep Mariné i van tenir a: Pere, Esteva, Rosa, Josep i Concepció Mariné Rom

⁵⁷ Aquesta, Maria Nolla Anguera, s’havia casat en primeres núpcies, tal com ja hem citat, amb Esteve Tegell i van tenir a: Maria i Gertrudis Tegell Nolla. La primera, Maria Tegell Nolla, hem vist que s’havia casat amb el seu “germanastre” Josep Rom Nolla; la segona, Gertrudis Tegell Nolla, ho faria amb el seu cunyat i “germanastre” Joan Rom Nolla.

⁵⁸ Raimunda Rom Nolla es va casar amb Ramon Pagarda, de Riudecanyes.

⁵⁹ Joan Rom Nolla va tenir dos filles: Gertrudis i Francisca.

⁶⁰ La del primer matrimoni sols va viure 5 anys, del 1801 al 1806.

Continuem amb la meva ascendència. Hem vist com Joan Rom Nolla es va casar, el 15 de juliol de 1812, amb Gertrudis Tegell Nolla que van tenir 4 fills: Gertrudis⁶¹, Francisca⁶², Benet i Maria Rom Tegell.

Aquest mateix Joan Rom Nolla, a l'enviduar, es va casar, el 3 de febrer de 1825, amb la mont-rogenca Llúcia Munté Cugat⁶³ (que havia enviudat de Francesc Castellví), i van tenir 9 fills: Joan, Josep, Gertrudis, Francisca, Rosa⁶⁴, Llúcia⁶⁵, Pau⁶⁶, Maria⁶⁷ i Carles Rom Munté.

És a dir, aquest Joan Rom Nolla va tenir, entre els dos matrimonis, 13 fills. És curiós com repeteix tres noms de pila en els fills dels dos matrimonis: Gertrudis, Francisca i Maria.

Un fill del segon matrimoni, Carles Rom Munté (1836-1895), continuaria la meva branca; és el meu rebesavi. També seria fuster. Tots els anteriors d'aquesta nissaga, excepte el primer, el mallorquí Bartomeu Rom, neixen i moren a Vilanova d'Escornalbou. Segons consta en el Cens electoral⁶⁸ de 1894, Carles Rom Munté vivia al carrer de l'Auvina. En el Cens electoral de 1911 el seu fill Josep Rom Bondia, germà del meu besavi Pere, vivia a la mateixa casa, al carrer de l'Auvina núm. 13⁶⁹.

Auvina 13

En el "Registre fiscal d'edificis i solars de Vilanova d'Escornalbou" del 1919 al 1920⁷⁰, diu que aquest Josep Rom Bondia també tenia un cobert de 139 m² al carrer de la Font núm. 6 i 8, i que al darrere donava al carrer de l'Auvina. A la seva esquerra, en el núm. 10, hi havia la casa de la seva germana Sabina Rom Bondia

⁶¹ Gertrudis Rom Tegell es va casar amb Pere Jordi Nat (els seus pares eren: Francesc Jordi i Caterina Nat). Van tenir 7 fills: Teresa, Joan, Maria, Josepa, Gertrudis, Rosa i Josep Jordi Rom. Aquest darrer, Josep Jordi Rom, es va casar amb Teresa Munté (de Mont-roig) i van tenir 4 fills: Joan, Roca, Josep i Clotilde Jordi Munté.

⁶² Francisca Rom Tegell es va casar amb Pere Massagué Mestre.

⁶³ Els seus pares eren: Josep Munté i Raimunda Cugat.

⁶⁴ Rosa Rom Munté es va casar amb Jaume Bonet Espasa.

⁶⁵ Llúcia Rom Munté es va casar amb Jaume Bonet Espasa i van tenir la Llúcia Bonet Rom.

⁶⁶ Pau Rom Munté el trobarem (més endavant), que el 1894 viu a Cambrils. Es va casar amb Teresa Castells Bargalló i van tenir 4 fills: Carme, Teresa, Francesc i Benet Rom Castells. Aquest darrer, Benet Rom Castells, es va casar amb Maria Ferré Rom (la seva cosina germana, filla de Matías Ferré i Maria Rom Munté) i van tenir la Maria Rom Ferré (es deia com la seva mare, però amb els cognoms canviats) i a Matías Rom Ferré.

⁶⁷ Maria Rom Munté, tal com dèiem, es va casar amb Matías Ferré i van tenir 3 fills: Pau, Consol i Maria Ferré Rom. Aquesta Maria Ferré Rom, ja avançàvem que es va casar amb el seu cosí germà Benet Rom Castells. La Consol Ferré Rom es va casar amb Francesc Fernández Ribera.

⁶⁸ Les diverses consultes als Cens electorals que aniré citant procedeixen de l'Arxiu Arxidiocesà de la Diputació de Tarragona.

⁶⁹ També s'hi esmenta en el "Registre fiscal d'edificis i solars de Vilanova d'Escornalbou" del 1919 al 1920. L'he pogut consultar a L'Arxiu Històric de Tarragona (AHT). Diu que aquesta casa tenia 4 pisos i 54 m².

⁷⁰ L'he pogut consultar a L'Arxiu Històric de Tarragona (AHT).

Haviem vist que el besavi de Carles Rom Munté, Josep Rom Toda, el fill del mallorquí Bartomeu Rom (moliner), vivia el 1777 “*detrás de la Iglesia*”. Possiblement a l’actual Raval de l’Església núm. 24. Dèiem que aquesta era la referència més llunyana de la casa pairal dels Rom de Vilanova. Ara veiem que Carles Rom Munté, el meu rebesavi, el 1894, vivia al carrer de l’Auvina núm. 13.

Raval de l’Església núm. 24

El text “Toponímia de Vilanova d’Escornalbou i el seu terme municipal”⁷¹ de Carles Maristany Tió s’hi diu sobre aquest carrer: “*És a la banda de septentrió de la vila, entre la Plaça de les garrofes i l’antic Portal de la Canal. Fins el segle XVIII era el corredor de la muralla que tancava la vila. El segle XIX foren bastides les cases de la part de dalt del carrer Auvina és la feminització del cognom Auví, derivat segurament del renom Alblí*” (pàg. 136). La casa d’Auvina 13 n’era una d’aquestes. En aquest mateix text s’esmenta que “cal Rom” era “*al carrer de l’Auvina*” (pàg. 158).

He fet un resum dels noms de fills de la branca principal d’aquesta nissaga des d’aquell mallorquí Bartomeu Rom fins ara i veiem que es repeteixen alguns noms: Josep (4), Maria (4), Francisca (4), Rosa (4), Joan (3), Benet (3), Josep (2), Raimunda (2) i Gertrudis (2). Em sorprèn que l’últim fill del matrimoni de Joan Rom Nolla amb la mont-rogenca Llúcia Munté Cugat es digui Carles (el meu rebesavi). La seva data de naixement, el 1836, coincideix amb la Primera Guerra Carlina (1833-1840). Vaig trobar varis “Munté” en el meu extens treball “El segle XIX, un temps convuls”⁷². Eren uns mont-rogenca rellevants caps de partides carlines.

La Primera Guerra Carlina es va originar per la pretensió al tron del germà del rei Ferran VII, l’anomenat Don Carlos, quan el rei mor (29 de setembre de 1833) sense descendència masculina. Dos dies després, l’1 d’octubre Don Carlos publicava un manifest on s’autoanomena rei, Carles V. La hereva del tron seria una nena de tres anys, Isabel II. S’iniciava l’enfrontament entre els isabelinos i els carlins (també dits legitimistes). “*En el Boletín oficial de la provincia de Tarragona del 4 de març de 1836 hi havia una noticia referida a un “Munté”:* “El 1º de los corrientes ha sido pasado por las armas por la espalda Juan Munte natural de Montroig, procedente de la facción, aprehendido el 28 del pasado, con las armas en la mano en el término de

⁷¹ Publicat dins del volum “Treballs de la Secció de Filologia i Història Literària- III” de l’Institut d’Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (Diputació de Tarragona, 1982).

⁷² Són 25 capítols publicats a “**Ressò mont-rogenca**” del 12 d’agost de 2020 al 30 de juliol de 2021.

Riudoms...”⁷³. Aquell Carles Rom Munté, el meu rebesavi, neix aquest mateix any 1836. Aquest Joan Munté era d’una rellevant nissaga carlista⁷⁴ de Mont-roig⁷⁵. “*Ferran Sánchez Agustí quan ha de citar “sis sagues familiars poc conegudes però no menys significatives” dels carlins catalans, esmenta a Josep Munté Llaverias. Deu ser Josep Munté Llaveria. Diu: “Veterà de la Guerra dels Set Anys, expirà de mort natural a Mont-roig del Camp el 1897. Havia estat exiliat amb el seu pare el 1840. El seu avi ja lluità a la Guerra dels Malcontents i morí a la dels Set Anys amb el grau de tinent coronel. El govern els confiscà els béns deixant la família en la misèria”*”⁷⁶. La Guerra dels Set Anys, és una altra manera de citar la Segona Guerra Carlina. Aquest avi esmentat deu ser aquell Josep Munté que morí sent comandante i recaudador⁷⁷.

Cercant d’altres textos sobre la història de Mont-roig, he trobat que hi ha un Munté, que deu ser descendent d’aquests en els inicis del Centre Legitimista⁷⁸, el dit Casino de Dalt, el dels “carlistes” de Mont-roig. “*A la primera acta de que tenim constància, del 5 de maig de 1908, s’explica que la societat està presidida pel vicepresident de l’entitat, Josep Pascual Maseras, doncs el president Josep Munté Puñet havia presentat la dimissió (20 d’abril)...*”⁷⁹.

Per acabar d’arrodonir aquesta vessant carlina, tenim que un parent de Sabina Bondia Solé (la meva rebesàvia, casada amb aquell Carles Rom Munté), Agustí Bondia Olivé, el trobem a la Segona Guerra Carlina (1846-1849). El “Diario de Barcelona”, del 18 de març de 1848, diu: “*La escuadra de Riudoms capturó en 27 de febrero y en el término de aquella villa, a Agustín Bondia*⁸⁰, *natural de Vilanova de Escornalbou, reclamado por el señor comandante militar del distrito de Monroig...*”⁸¹.

⁷³ “El segle XIX, un temps convuls. Capítol 7: La Primera Guerra Carlina: tercer any (1836)”, publicat el 13-11-2020.

⁷⁴ A Mont-roig se’ls anomenaven “carlistes” en lloc del normatiu carlins.

⁷⁵ En el diari “Eco del Comercio”, del 4 de gener de 1838, hi ha un informe del 21 de desembre de 1837, on surt citat un Munté de Mont-roig en una batalla a les muntanyes de Capafonts i Farena, formant part d’una partida carlina que havia estat derrotada: “*se han cogido... la muger de un capitán, la hija del titulado comandante José Munté y siete mugeres cuyos maridos estaban en la facción...*”⁷⁵. Aquesta “hija del titulado comandante José Munté” deuria anar amb el seu pare. Josep Munté moriria en una acció el 30 de març de 1838. Era “comandante” i “recaudador” de la província de Tarragona (“El Guardia Nacional”, del 8 d’abril de 1838).

⁷⁶ “Carlins amb armes en temps de pau. Altres efemèrides d’interès (1840-1842) de Ferran Sánchez Agustí (Pagès editors, 1996), pàg. 14.

⁷⁷ “El segle XIX, un temps convuls. Capítol 9: La Primera Guerra Carlina: cinquè any (1838)”, publicat el 12-12-2020.

⁷⁸ Vegeu el text “Centre Legitimista (El Casino de dalt)” del llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 237.

⁷⁹ “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 239.

⁸⁰ Agustí Bondia Olivé era una “mena de germanastre” de Sabina Bondia Solé, la meva rebesàvia. Els pares de Sabina Bondia Solé eren: Joan Bondia Blay i Maria Solé Miralles; també van tenir l’Isidre. El seu pare s’havia casat en primeres núpcies amb Antonia Olivé i van tenir 7 fills: Maria, Teresa, Josep, Josepa, Simó, Joan i Agustí. Aquest darrer és el citat Agustí Bondia Olivé; es va casar amb Maria Rosa Roig Solé i van tenir 2 filles: Antònia i Maria. Casualment, aquesta Maria Rosa Roig Solé era filla d’un primer matrimoni de Josep Roig amb Maria Solé Miralles. Eren germanastres de pares diferents; el nexa era Joan Bondia Blay que s’havia casat, respectivament, amb Antònia Olivé i Maria Solé Miralles (la mare de la meva rebesàvia). Un altre embolic familiar.

⁸¹ “El segle XIX, un temps convuls. Capítol 14: La Segona Guerra Carlina: segon any (1838)”, publicat el 2 de març de 2021.

Retornem als “Rom de Vilanova”. Al text “Toponímia de Vilanova d’Escornalbou i el seu terme municipal”⁸² de Carles Maristany Tió hi trobem esmentat “l’Hort del Rom”: “A peu del camí de les Masies, entre la Riera i la vila. Hi ha un cobert on encara a principis de segle (XX) funcionava una premsa per extreure la cera del brescam” (pàg. 101). I “els racons del Rom”: “Al peu de la muntanya Blanca, prop dels Pous de la Mena” (pàg. 101). Els Pous de la Mena “són al terme de Vilanova... però força coneguts a Mont-roig, sobretot pels pastors i els caçadors... S’hi van fer treballs per extreure’n coure i plom, però no van reeixir”⁸³.

En aquest mateix article, a l’apèndix, hi ha els cognoms de Vilanova al llarg dels darrers segles. El Rom existeix des 1778⁸⁴ al 1846⁸⁵ (pàg. 175). Això conclou que no hi havia cap Rom el 1715. Dèiem anteriorment que aquell moliner mallorquí Bartomeu Rom deuria arribar cap al 1715 a Mont-roig i es va casar a Vilanova d’Escornalbou el 1720.

Revisant les dates dels cognoms Toda (pàg. 175), Bargalló (pàg. 173), Nolla (pàg. 175) i Bondia (pàg. 173), tenim que el primer consta del 1665⁸⁶ al 1945; els tres darrers hi són durant tot el període estudiat, del 1553⁸⁷ al 1945.

Tornem al fil d’aquella branca d’aquests Rom de Vilanova que descendien del moliner mallorquí Bartomeu Rom Ramis. L’últim que havíem trobat era Carles Rom Munté (1836-1895), el meu rebesavi. Aquest es va casar, el 28 d’agost de 1863, amb Sabina Bondia Solé. Van tenir 5 fills: Joan (1864), Sabina (1866), Josep (1868), Rosa (1871) i Pere Rom Bondia (1874)⁸⁸. El Joan i el Pere serien fusters. Pere Rom Bondia és el meu besavi.

BRANCA DELS ROM DE VILANOVA QUE DESCENDEIXEN DEL MOLINER MALLORQUÍ BARTOMEU ROM RAMIS

Llorenç Rom ----- Francina Ramis

Fills: Bartomeu Rom Ramis i Llorenç Rom Ramis.

Bartomeu Rom Ramis ----- Magdalena Toda Borràs

Fills: Llorenç, Mateu, Joan, Maria Rosa, Josepa, Francisca, Guillem i Josep Rom Toda.

Josep Rom Toda ----- Francisca Bargalló Pradell

Fills: Maria, Paula, Joan, Pere, Ramon, Josepa, Rosa, Magdalena i Josep Rom Bargalló.

Josep Rom Bargalló ----- Raimunda Nolla Torner

Fills: Maria, Teresa, Andreu, Ramon, Francisca, Josep i Joan Rom Nolla.

⁸² Publicat dins del volum “Treballs de la Secció de Filologia i Història Literària- III” de l’Institut d’Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV (Diputació de Tarragona, 1982).

⁸³ “Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedà (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), pàg. 330.

⁸⁴ Cadastre de 1778.

⁸⁵ “Bases 1846”: “Bases generales para la evaluación del producto líquido de bienes inmuebles, cultivos y ganaderías”.

⁸⁶ Llibre “Preceptes 1665” de l’Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT).

⁸⁷ “Fogatge de 1553”.

⁸⁸ També he trobat a Josepa Rom Bondia, que va néixer el 1874 i va morir el 1895. Possiblement fos bessona de Pere Rom Bondia.

Joan Rom Nolla ----- Llúcia Munté Cugat

Fills: Joan, Josep, Gertrudis, Francisca, Rosa, Llúcia, Pau, Maria i Carles Rom Munté.

Carles Rom Munté ----- Sabina Bondia Solé

Fills: Sabina, Rosa, Josep, Joan i Pere Rom Bondia.